

Вікторія Добровольська,

канд. наук із соц. комунікацій, доцент,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Київ, Україна

**МОДЕЛЬНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ
СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ КУЛЬТУРИ**

У статті обґрунтовуються можливості використання модельного підходу в дослідженні соціокомунікаційного простору культури. Запропоновано системно-функціональну модель як засіб пізнання об'єкта, що дає змогу вивчати його як систему. Системно-функціональна модель складається із чотирьох взаємозв'язаних родових елементів: «функція», «структура», «технологія» та «організація». Елементи «структура» й «функція» є первинними, а «технологія» та «організація» мають яскраво виражений забезпечуваний характер. Цілісність запропонованої моделі забезпечується внутрішніми зв'язками між її елементами в поєднанні зі зв'язками кожного із цих елементів із зовнішнім середовищем.

Ключові слова: модель, функції, структура, технологія, організація, соціокомунікаційний простір культури, соціальні комунікації, документальні комунікації.

Вивчення соціокомунікаційного простору культури на етапі освоєння інформаційних технологій у функціональному зрізі як складової частини системи соціальних комунікацій підготовлено тривалою історією розвитку документознавчої думки та суміжних наук.

Соціальні комунікації розглядаються дослідниками як сукупність процесів і структур, що забезпечують цілеспрямований обіг соціальної інформації та знань у суспільстві [3, 4, 14, 16]. Важливою складовою системи соціальних комунікацій є документальні комунікації, які одночасно розглядаються як важливий дослідницький напрям сучасного документознавства.

Мета статті – обґрунтувати можливості використання модельного підходу до дослідження соціокомунікаційного простору культури.

Соціальній комунікації було приділено значну увагу в період визнання соціальних комунікацій як окремого напрямку науки в кваліфікаційній справі, що об'єднало журналістику, видавничу справу, документознавство, архівознавство, книгознавство, бібліотекознавство, бібліо-графознавство тощо. Саме тому загальні питання теорії соціальної комунікації розвива-

ються в період широких дискусій у працях Г. Почепцова [7], В. Різуна [8, 9], О. Холода [19], Ф. Шаркова [21, 22], В. Ільганаєвої [4], а також у працях, присвячених питанням комунікаційної діяльності в підручниках А. Соколова [13, 15], Г. Швецової-Водки [23], В. Шейка [24], Н. Кушнаренко та А. Соляник [16], М. Слободяника [10], І. Давидової [2], Н. Кунанець [5], Г. Шемаєвої [25] та ін.

Розгляд цих підходів до сутності та механізму соціальної комунікації як окремого загального суспільного явища, так і різних видів соціальних комунікацій, масової, наукової, політичної, а також запропонований «соціально-комунікаційний інжиніринг» як методологія дослідження соціальних комунікацій характеризували пошук спільних концепцій та розкриваються в останній монографії О. Пастушенко [6].

Як стверджує О. Пастушенко, дослідження комунікаційних об'єктів у соціальному вимірі мають ґрунтуватися на таких методичних процедурах, як фіксація досліджуваного об'єкта в природній для нього системі суспільних координат; спостереження за досліджуваним об'єктом у соціальних умовах; експериментування з досліджуваним об'єктом; опис результатів спостережень чи експериментів відносно соціально заданих параметрів; аналіз результатів досліджень у соціально заданому контексті; соціально орієнтована інтерпретація результатів аналізу. Такі методологічні засади дослідження безумовно можуть використовуватися для дослідження документаційних процесів у галузі культури.

Для нашого дослідження принципово підкреслити підходи О. Холода, який звернув увагу на документальний аспект соціальних комунікацій як «галузь знань, що вивчає організаційно впорядковану систему документів, їх масиви, продукти засобів масової комунікації та інформаційні технології, що забезпечують реалізацію інформаційних процесів і намірів за безпосередньої участі членів комунікативного процесу» [19, с. 35]. Тому він класифікує соціальні комунікації (відповідно, і документаційні процеси) як систему маніпуляцій [позитивний або негативний вплив на: комунікаційні технології (створення, прогнозування, адаптація, реалізація); стратегії та моделі (соціальна дія, соціальна взаємодія, соціальні відносини); соціальні фігуранти (суб'єкти й об'єкти)] [20]. Такий комунікаційний підхід є модельним і цілком може застосовуватися для дослідження соціокомунікаційного простору культури, що потребує обґрунтування пізнавальних можливостей підходів до пізнання, що базуються на загальнофілософських категоріях для комплексного вивчення комунікаційного простору культури. На нашу думку, соціокомунікаційний простір культури – це складна динамічна система, яка здійснює не лише

кумуляцію та розповсюдження, а й продукування культурного продукту. Вона складається з трьох основних складових – інфраструктурної, змістової та суб'єктної. Системність виявляється, зокрема, у ключовому факторі – синергії, тобто набутті нових характеристик, властивостей і функцій, порівняно з простою сукупністю об'єктів.

В інфраструктурній складовій головне місце займають інституції, що реалізують комунікаційні процеси (музеї, бібліотеки, архіви, виставки, театри, кінотеатри, концертні зали тощо); засоби масової комунікації: преса, радіо, телебачення, відео- й комп'ютерна мережі; технічні засоби та канали комунікацій, що забезпечують реалізацію комунікаційного процесу. Важко не визнати той об'єктивний факт, що безсумнівно домінантною компонентою інфраструктури стали соціальні середовища Інтернету та віртуальні спільноти, що функціонують у них. Ігнорування чи нівелювання цього явища в майбутньому характеризуватиме дослідження в зазначеній сфері як неповне чи суто емпіричне. Вказані «фізичні» об'єкти та інституції також повинні розглядатися й через призму віртуальної присутності в соціальних середовищах Інтернету.

Змістова складова включає насамперед інформацію та знання, які є базовими для ефективного функціонування сучасного й перспективного соціокомунікаційного простору культури. Основними актуальними питаннями є питання «цифрової революції», яка відбулася в поданні та збереженні інформації, що вплинуло як на її доступність, так і на особливості її використання, а також, що не менш важливо, особливості використання фізичних інфраструктурних об'єктів. Технічно вже всі зміни відбулися – розроблено і впроваджено системи універсальних адресацій цифрових даних, ефективні та якісні формати цифрових даних, принципи практично необмеженого зберігання даних. Тут варто очікувати лише подальшої імплементації результатів. Єдиною контраверсійною ділянкою, на нашу думку, залишатиметься подання контенту засобами доповненої реальності, форми і види якої ще в активному розробленні, проте змістова складова простору уже практично готова до таких викликів.

Суб'єктна складова, власне, формує синергетичний ефект простору як системи, яка полягає у створенні, редагуванні, валідації, оцінюванні змісту діяльності суб'єктів та характеристик змісту. Система зворотного зв'язку «творець – споживач» не лише вийшла на інший рівень, а й набула характеристик креативності, в окремих частих випадках трансформуючись у систему «творець – співторець» (як у системах вікіпедичного формату) або в систему «колективного творця» (як у віртуальних спільнотах креативного формату). Сильною стороною процесу стала потужна

ідентифікованість творців – суспільне розуміння авторитетності, компетентності та історії співавторів (що принципово відрізняє нову систему від традиційної народної творчості та мотивує авторів, даючи додаткові стимули). Це саме спричинило інформаційний вибух останнього десятиліття, коли кількість створеної довідково-знаннєвої інформації перевищила всі попередні знаннєві ресурси людства. Слабкою й небезпечною стороною процесу є складність, неочевидність і контраверсійність мотивацій суб'єктів, що породжує критичну систему ризиків навіть цивілізаційного масштабу – явища інформаційних війн мають цю природу. Цю ж природу (культурну, а не наукову) мають сучасні явища сумнівного суспільного опору щепленням.

На нашу думку, соціокомунікаційний простір культури – це складна система, яка не лише забезпечує обмін інформацією у вертикальному й горизонтальному зрізах, а й сприяє створенню нової інформації, володіє властивістю синергії та перебуває в стані динамічного, подеколи навіть біфуркаційного розвитку. Об'єктивно процес розвитку має значний вплив на глобальні та регіональні суспільні процеси та несе і блага, і значні ризики, без усвідомлення неминучості яких неможливі наукові дослідження в подальшому.

Соціокомунікаційний простір культури має власні функції, інфраструктурну та суб'єктну складові, які визначаються сучасними й перспективними можливостями інформаційних технологій та необхідністю розвитку документальної комунікації.

Складність і багатоаспектність соціокомунікаційного простору культури зумовлюють необхідність використання модельного підходу до вивчення соціокомунікаційного простору культури. Суть модельного підходу до пізнання соціокомунікаційного простору культури полягає в тому, що вивчення його властивостей, зв'язків і відношень здійснюється шляхом побудови й дослідження функціонування іншого об'єкта – його моделі. Моделювання як засіб пізнання завжди ґрунтується на абстрагуванні дослідника від конкретних ситуаційних виявів за рахунок виділення основних параметрів об'єкта й дослідження відносин між ними.

Важливим інструментарієм для визначення сутності соціокомунікаційного простору культури є моделювання основних напрямів його розвитку. Звісно, засоби моделювання можуть бути якісно різнотипними, а моделі істотно різнитися між собою мірою повноти відповідно до оригіналу. Однак при всій зазначеній різноманітності існує принципова можливість моделювання різних напрямів соціокомунікаційного простору культури. Фахівці розглядають модель як абстрактний

образ реальної системи, що забезпечує гнучкість у відображенні певного аспекту її функціонування [11]. У моделі в спрощеному вигляді відтворюється структура, властивості, взаємозв'язки та співвідношення між елементами соціокомунікаційного простору культури, безпосереднє вивчення яких пов'язано з певними труднощами, великими витратами часу, коштів тощо. Модель соціокомунікаційного простору культури може бути подано в різних формах: математичних, графічних, табличних тощо. У документознавчих дослідженнях доцільно використовувати пізнавальний потенціал змістово-логічних моделей.

Подальшому розвитку документознавчих досліджень сприятиме поширення структурних моделей, оскільки пізнання структури досліджуваних систем і процесів означає перехід від описовості до роз'яснення, від явищ до сутності. При побудові структурної моделі соціокомунікаційного простору культури доцільно виділити родові та похідні елементи [11]. Перші з них є обов'язковими для соціокомунікаційного простору культури як системи. Серед них виділяються вихідні елементи, які є причиною появи інших родових елементів, при цьому кількість похідних елементів необмежена.

Останнє пояснюється тим, що вони важливі з точки зору функціонування соціокомунікаційного простору культури в конкретних умовах, проте не обов'язкові з погляду відображення його сутності. Пошуки й обґрунтування родових елементів соціокомунікаційного простору культури як системи і, відповідно, її структурної моделі мають перебувати в центрі уваги документознавців. Так, Ю. Столяров і М. Слободяник запропонували чотирьохелементні змістово-логічні моделі, що адекватно відображають сутність бібліотеки через розкриття її структури [18] та функціональну взаємозалежність із зовнішнім середовищем [11]. Ці моделі можуть бути використані і в документознавстві, але безперечно відрізнятимуться конкретним змістовим наповненням елементів. Документознавець має добре орієнтуватися в проблемах галузі, методах і технології документування, що ґрунтуються на використанні сучасної техніки й новітніх технологій.

Змістово-логічна модель може вивчати соціокомунікаційний простір культури як у структурному, так і у функціональному зрізах. У першому випадку соціокомунікаційний простір культури вивчається як замкнена система в статистиці, без належного урахування впливу зовнішнього середовища. Наступним кроком має стати розроблення змістово-логічної моделі, що дає змогу досліджувати соціокомунікаційний простір культури у функціональному зрізі як складову частину системи комуні-

кацій в управлінні. При розробленні таких моделей документознавці можуть скористатися досвідом колег з інших галузей знань [1].

Враховуючи складність соціокомунікаційного простору культури як об'єкта моделювання, вважаємо доцільним запропонувати системно-функціональну модель цієї системи як засіб пізнання об'єкта. Системно-функціональна модель охоплює поняття соціокомунікаційного простору культури з позиції системно-функціонального підходу і відображає найхарактерніші для цієї системи ознаки, що витікають із складної структури культурної галузі, представлені різнорідними органами влади та значною кількістю закладів культури, що мають різні функції у її системі управління.

Системно-функціональна модель дає змогу вивчати соціокомунікаційний простір культури в найзагальнішому вигляді, що наближає її до інших складних систем і дає можливість вивчити найважливіші ознаки. Як і в інших моделях об'єктів, що належать до системи документальних комунікацій, родовими і вихідними елементами запропонованої нами моделі є її структура та функції, які характеризують сенс існування модельованої системи.

Зазначимо, що єдність структури і функцій є безперечною, оскільки саме вона дає змогу найґрунтовніше виразити сутність системи. Адже структура не може не нести певної функції, як не може бути функцій, не властивих тій чи іншій структурі [11]. Це дає змогу розглядати соціокомунікаційний простір культури як структурно розподілену цілісність, у якій кожен елемент має певне функціональне призначення.

Інші родові елементи моделі забезпечують максимально ефективну реалізацію вихідних. Насамперед це стосується елемента «технологія», виникнення й розвиток якого зумовлені необхідністю реалізації функцій соціокомунікаційного простору культури. Проте, виникнувши як засіб, цей елемент став і необхідною умовою соціокомунікаційного простору культури, що зумовлює потребу його включення до моделі. Запропонована нами системно-функціональна модель складається із чотирьох взаємозв'язаних родових елементів: «функція», «структура», «технологія» та «організація». Елементи «структура» та «функція» безперечно є первинними, а «технологія» й «організація» мають яскраво виражений забезпечуваний характер. Рівнозначність родових елементів запропонованої моделі зумовлена базовою ознакою – необхідністю й достатністю для забезпечення ефективного функціонування соціокомунікаційного простору культури.

Цілісність запропонованої моделі забезпечується внутрішніми зв'язками між її елементами в поєднанні зі зв'язками кожного з цих елементів

із зовнішнім середовищем. Взаємозалежність вихідних елементів моделі соціокомунікаційного простору культури – її функцій та структури – зумовлені їх співвідносністю. Так, зміни, що відбуваються в структурі системи протягом життєвого циклу документа, стимулюють збагачення функції соціокомунікаційного простору культури. При цьому стабільний характер соціокомунікаційного простору культури забезпечується рівноправним взаємозв'язком елементів «технологія» та «організація». У випадку, якщо їхня рівновага порушується й технологія випереджає організацію, можлива організаційна криза, а при відставанні технологій від організації – технологічна криза. Найяскравіше це положення відображається в результаті технологічних або організаційних помилок при освоєнні інформаційних технологій для вдосконалення соціокомунікаційного простору культури.

Необхідність якісної реалізації функцій соціокомунікаційного простору культури об'єктивно зумовлює розроблення і впровадження новітніх технологій. Зв'язки між функцією та організацією свідчать про необхідність істотних змін в організації соціокомунікаційного простору культури, а також праці документознавців для приведення їх відповідно до функцій цього процесу. Природно, що збагачення функцій соціокомунікаційного простору в культурній сфері істотно впливає на організаційні зміни, що мають забезпечити просунення Довгострокової стратегії культурного розвитку – стратегії реформ та забезпечити її успішну реалізацію.

Зв'язок організації і функцій дає змогу визначити рівень організаційної забезпеченості реалізації функції та створити необхідні умови для внесення до них позитивних змін. Елемент «структура» відтворює сутність і зміст соціокомунікаційного простору культури і визначає вимоги до основних технологічних процесів. Аналіз зв'язків між елементами «технологія» і «структура», «організація» та «структура» дає змогу визначити рівень технологічної та організаційної забезпеченості структури соціокомунікаційного простору культури.

При моделюванні соціокомунікаційного простору культури ми не можемо абстрагуватися від реалій розвитку світової та вітчизняної культури, виникають нові форми культурної діяльності, які завойовують світовий культурний простір і потребують від Міністерства культури організації нового змісту управлінської діяльності, нової структури та розвитку комунікаційного простору.

Мережева культура дає змогу не лише повніше реалізувати функції, а і використовувати зовнішню інформацію, що надходить з різних ланок системи управління культурою та зовнішнього середовища. Знання про

рівень технологічної забезпеченості реалізації функції надає можливість для оперативного прийняття управлінських рішень про необхідність стратегічного та технологічного переоснащення системи документального забезпечення управління, визначення нових видів і форм документів тощо. Зазначимо, що технологічне переоснащення також стимулює вдосконалення інших елементів системи, тому що випереджаючий розвиток одного з елементів системи порушує її стабільність, але в такому випадку обов'язково має відбутися корекція інших елементів, що приведе до відновлення розглянутих нами зв'язків на вищому рівні.

Запропоновану структурно-функціональну модель у разі потреби може бути адаптовано до конкретної сфери діяльності – у тому числі й до управління культурою, що відобразиться насамперед на її функціональній спрямованості та організаційно-технологічній забезпеченості. Таким чином, запропоновані нами моделі створюють необхідні умови для розроблення й реалізації стратегії розвитку системи управління документацією в органах управління культурою.

У сучасній культурології та теорії соціальних комунікацій широко розповсюджено функціональну концепцію культури, яка полягає в розумінні культуротворчого процесу як духовного виробництва, основним результатом якого є створення, збереження й поширення духовних цінностей [26]. Виходячи із цієї концепції, можна стверджувати про наявність у культуротворчому процесі яскраво вираженої комунікаційної складової, яка є основою соціально-комунікаційної функції культури.

Список використаних джерел

1. *Вартофський М.* Модель: репрезентация и научное понимание / М. Вартофський ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1988. – 505 с.
2. *Давидова І. О.* Соціально-комунікаційна теорія бібліотечної діяльності: становлення та шляхи розвитку / І. О. Давидова // *Бібл. вісн.* – 2014. – № 6. – С. 8–12.
3. *Ильганаева В. А.* Влияние информатизации на культурогенез современного общества / В. А. Ильганаева // *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* – 2004. – № 1. – С. 58–62.
4. *Ильганаева В. А.* Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) : словарь-справочник / В. А. Ильганаева. – Харьков : КП «Городская типография», 2009. – 392 с.
5. *Кунанець Н.* Соціокомунікаційні канали передавання інформації

в електронних бібліотеках / Н. Кунанець, А. Ржеуський // Бібл. вісн. – 2014. – № 5. – С. 3–7.

6. *Пастушенко О. В.* Книга і періодика в дисертаційних дослідженнях незалежної України: соціокомунікаційний аспект : монографія ; відп. ред. Л. А. Дубровіна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – С. 81–96.

7. *Почепцов Г. Г.* Теория коммуникации [Электронный ресурс] / Г. Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук ; Киев : Ваклер, 2001. – 656 с. – Режим доступа: <http://socium.ge/downloads/komunikacii/teoriya/pochepcov%20teoriya%20komunikacii.pdf>. – (Дата обращения: 19.11.2019). – Загл. с экрана.

8. *Різун В. В.* Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій / В. В. Різун // Світ соц. комунікацій. – 2011. – Т. 1. – С. 7–15.

9. *Різун В. В.* Теорія масової комунікації : підруч. для студ. галузі «Журналістика та інформація» / В. В. Різун. – Київ : Просвіта, 2008. – 260 с.

10. *Слободяник М. С.* Бібліотека. Документ. Комунікації : вибрані праці / М. С. Слободяник. – Київ : Ліра-К, 2010. – 308 с.

11. *Слободяник М. С.* Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій / М. С. Слободяник. – Київ, 1995. – 268 с.

12. *Слободяник М. С.* Формування загальної теорії документа: історія, сучасність, перспективи / М. С. Слободяник // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 21–23 трав. 2007 р.). – Київ : ДАКККіМ, 2007. – С. 3–4.

13. *Соколов А. В.* Введение в теорию социальной коммуникации : учеб. пособие / А. В. Соколов. – СПб. : СПбГУП, 1996. – 320 с.

14. *Соколов А. В.* Коммуникационные потребности : учеб. пособие / А. В. Соколов. – Краснодар, 1996. – 163 с.

15. *Соколов А. В.* Социальные коммуникации : учеб.-метод. пособие / А. В. Соколов. – М. : Профиздат, 2001. – 220 с.

16. *Соляник А. А.* Социальные коммуникации – новая научная отрасль // А. А. Соляник, Н. М. Кушнарченко // Науч. и техн. б-ки. – 2008. – Вып. 8. – С. 41–48.

17. Социальная коммуникация в современном мире : коллектив. монография / [Н. Н. Азаров, И. С. Бусыгин, А. Н. Дегтярев и др. ; под. общ. ред. А. А. Деркача]. – М : Альтекс, 2004. – 603 с.

18. *Столяров Ю. Н.* Библиотека: структурно-функциональный подход / Ю. Н. Столяров. – М. : Книга, 1981. – 255 с.

19. *Холод О. М.* Соціальні комунікації: соціо- та психолінгвістичний аналіз : навч. посіб. / О. М. Холод. – Львів : ПАІс, 2011. – 288 с.

20. Холод О. М. Соціальнокомунікаційний інжиніринг як методологія дослідження соціальних комунікацій / О. М. Холод // Світ соц. комунікацій. – 2012. – Т. 8. – С. 7–12.

21. Шарков Ф. И. Коммуникология: основы теории коммуникации : учебник / Ф. И. Шарков. – М. : Дашков и Ко, 2010. – 237 с.

22. Шарков Ф. И. Основы теории коммуникации : учебник / Ф. И. Шарков. – М. : Изд. дом «Соц. отношения», Перспектива, 2003. – 248 с.

23. Швецова-Водка Г. М. Документознавство : навч. посіб. / Г. Швецова-Водка. – Київ : Знання, 2007. – 398 с. (Сер. «Вища освіта України ХХІ ст.»).

24. Шейко В. М. Перспективи розвитку соціальних комунікацій як нової наукової галузі / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко // Соц. комунікації в стратегіях формування сус-ва знань : у 2 ч. – Ч. 1 : матеріали Міжнар. наук. конф. (Харків, 26–27 лют. 2009 р.) ; ред. кол. В. М. Шейко та ін. – Харків : ХДАК, 2009. – С. 3–9.

25. Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія / Г. В. Шемаєва. – Харків : ХДАК, 2008. – 289 с.

26. Шлыкова О. В. Феномен мультимедиа. Технологии эпохи электронной культуры : монография / О. В. Шлыкова. – М. : МГУКИ, 2003. – 251 с.

References

1. Vartofskii, M. (1988). Model: reprezentatciia i nauchnoe ponimanie [Model: representation and scientific understanding]. Moscow [in Russian].

2. Davydova, I. O. (2014). Sotsialno-komunikatsiina teoriia bibliotechnoi diialnosti: stanovlennia ta shliakhy rozvytku [Social and communication theory of library activity: formation and ways of development]. *Bibliotechnyi visnyk – Library Bulletin*, no. 6, pp. 8–12 [in Ukrainian].

3. Ilganaeva, V. A. (2004). Vliianie informatizatscii na kulturogenез sovremennogo obshchestva [Influence of Informatization on the Culturogenesis of Modern Society]. *Bibilotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informologiya – Library Science. Documentary Science. Informology*, no. 1, pp. 58–62 [in Ukrainian].

4. Ilganaeva, V. A. (2009). Sotcialnye kommunikatsii (teoriia, metodologiya, deiatelnost) [Social communications (theory, methodology, activity)]. Kharkiv, Ukraine [in Ukrainian].

5. Kunanets, N., Rzhеuskyi, A. (2014). Sotsiokomunikatsiini kanaly

peredavannia informatsii v elektronnykh bibliotekakh [Socio-communication channels of information transmission in electronic libraries]. *Biblioteknyi visnyk – Library Bulletin*, no. 5, pp. 3–7 [in Ukrainian].

6. Pastushenko, O. V. (2016). *Knyha i periodyka v dysertatsiinykh doslidzhenniakh nazaleznoi Ukrainy: sotsiokomunikatsiinyi aspekt* [The book and periodicals in the dissertation researches of independent Ukraine: the socio-communication aspect]. Kyiv [in Ukrainian].

7. Pocheptcov, G. G. (2001). *Teoriia komunikatsii* [Communication theory]. Moscow [in Russian].

8. Rizun, V. V. (2011). *Nacherky do metodolohii doslidzen sotsialnykh komunikatsii* [Outlines for the methodology of social communication research]. *Svit Sotsialnykh Komunikatsii – The world of social communications*, Vol. 1, pp. 7–15 [in Ukrainian].

9. Rizun, V. V. (2008). *Teoriia masovoi komunikatsii* [Theory of mass communication]. Kyiv [in Ukrainian].

10. Slobodianyuk, M. S. (2010). *Bibiloteka. Dokument. Komunikatsii* [Library. Document. Communications]. Kyiv [in Ukrainian].

11. Slobodianyuk, M. S. (1995). *Naukova biblioteka: evoliutsiia struktury i funktsii* [Scientific library: evolution of structure and functions]. Kyiv [in Ukrainian].

12. Slobodianyuk, M. S. (2007). *Formuvannia zahalnoi teorii dokumenta: istoriia, suchasnist, perspektyvy* [Formation of the general theory of the document: history, present, prospects]. *Proceedings from Documentary science. Library Science. Information activities: problems of science, education, practice 07: IV Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia (Kyiv, 21–23 travnia 2007 r.) – 4nd International Scientific and Practical Conference (Kyiv, May 21–23, 2007)*. (pp. 3–4). Kyiv: DAKKKiM [in Ukrainian].

13. Sokolov, A. V. (1996). *Vvedenie v teoriyu sotcialnoi komunikatsii* [Introduction to the theory of social communication]. St. Petersburg: SPbGUP [in Russian].

14. Sokolov, A. V. (1996). *Kommunikatsionnye potrebnosti* [Communication needs]. Krasnodar [in Russian].

15. Sokolov, A. V. (2001). *Sotcialnye komunikatsii* [Social communications]. Moscow: Profizdat [in Russian].

16. Solianik, A. A., Kushnarenko N. M. (2008). *Sotcialnye komunikatsii – novaia nauchnaia otrasl* [Social communications as a new scientific field]. *Nauchnye i tekhnicheskie biblioteki – Scientific and technical libraries*, issue 8, pp. 41–48 [in Ukrainian].

17. Azarov, N. N., Busygin, I. S., Degtiarev, A. N. et al. (2004). *Sotcialnaia*

kommunikatsiia v sovremennom mire [Social communication in the modern world]. A. A. Derkach (Ed.). Moscow: Alteks [in Russian].

18. Stoliarov, Iu. N. (1981). Biblioteka: strukturno-funktsionalnyi podkhod [Library: structural and functional approach]. Moscow: Kniga [in Russian].

19. Kholod, O. M. (2011). Sotsialni komunikatsii: sotsio- ta psykholinh-vistychnyi analiz [Social communications: socio-psycholinguistic analysis]. Lviv [in Ukrainian].

20. Kholod, O. M. (2012). Sotsialnokomunikatsiinyi inzhynirynh yak metodolohiia doslidzhennia sotsialnykh komunikatsii [Social communication engineering as a methodology for social communication research]. *Svit sotsialnykh komunikatsii – The world of social communications*, Vol. 8, pp. 7–12 [in Ukrainian].

21. Sharkov, F. I. (2010). Kommunikologiya: osnovy teorii komunikatsii [Communicology: fundamentals for theory of communication]. Moscow, Russia. [In Russian].

22. Sharkov, F. I. (2003). Osnovy teorii komunikatsii [Fundamentals for theory of communication]. Moscow [in Russian].

23. Shvetsova-Vodka, H. M. (2007). Dokumentoznavstvo [Documentary science]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

24. Sheiko, V. M., Kushnarenko, N. M. (2009). Perspektyvy rozvytku sotsialnykh komunikatsii yak novoi naukovoï haluzi. Sotsialni komunikatsii v stratehiakh formuvannia suspilstva znan [Prospects for the development of social communications as a new scientific field]. *Sotsialni komunikatsii v stratehiakh formuvannia suspilstva znan – Social communications in strategies of forming a knowledge society. Part 1. Proceedings International Scientific Conference* (Kharkiv, February 26–27, 2009). Kharkiv: KhDAK (pp. 3–9) [in Ukrainian].

25. Shemaieva, H. V. (2008). Elektronni resursy bibliotek Ukrainy v systemi naukovykh komunikatsii [Electronic resources of libraries of Ukraine in the system of scientific communications]. Kharkiv: KhDAK [in Ukrainian].

26. Shlykova, O. V. (2003). Fenomen multimedia. Tekhnologii epokhi elektronnoi kultury [The phenomenon of multimedia. Technologies of the electronic culture era]. Moscow: MGUKI [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 06.11.2019.

Viktoriya Dobrovolska,

PhD (Social Communications), Associate Professor,
National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts
Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0927-1179>

Model Approach in Researching of Culture Socio-Communication Space

The article justifies the possibility of using a model approach in the study of the socio-communication space of culture. Attention is paid to the study of the socio-communication space of culture at the stage of development of information technology in the functional section as an integral part of the system of social communications. The socio-communication space of culture is considered as a complex system that not only provides information exchange in vertical and horizontal sections, but also promotes the creation of new information, has the property of synergy and is in a state of dynamic development, sometimes even in bifurcation development. Objectively, the process of development has a significant impact on global and regional social processes and carries both benefits and significant risks, and in the future it will be impossible to conduct research without awareness of its inevitability. The socio-communication space of culture has its own functions, infrastructure and subject components that are determined by the modern and perspective possibilities of information technologies and the need for the development of documentary communication. The complexity and multidimensionality of the socio-communication space of culture necessitates the use of a model approach to the study of the socio-communication space of culture. The essence of a model approach to understanding the socio-communication space of culture is that the study of its properties, connections and relations is carried out by constructing and exploring the functioning of another object that is its model. A system-functional model is proposed as a means of learning about an object, which allows to study it as a system. The system-functional model consists of four interrelated generic elements: «function», «structure», «technology» and «organization». The elements «structure» and «function» are primary, while «technology» and «organization» have a pronounced assured character. The equivalence of the generic elements of the proposed model is due to a basic feature which is the need and sufficiency to ensure the effective functioning of the socio-communication space of culture.

Keywords: model, functions, structure, technology, organization, socio-communication space of culture, social communications, documentary communications.